

เวลา ๑๗.๐๐ น. วันศุกร์ที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ พล.อ. อุดล อุดลเดชจรัส* ผู้บัญชาการทหารบก ได้รับรายงานจากลูกน้อง

“พวกนั้นร่นเวลาปฏิบัติการเข้ามา”

“เมื่อไร?”

“ห้าทุ่มคืนนี้ พวกนั้นรู้ว่าเรารู้”

“ข่าวรั่วจากไหน?”

“อาจจะรั่วจากพวกตำรวจ”

ผู้บัญชาการทหารบกกล่าวว่า “สั่งทหารทุกหน่วยกลับกรมกองเดี๋ยวนี้”

มันเป็นคืนวันเสาร์ ทหารหลายหน่วยพักผ่อน เทียวเตร่ รถทหารจากหลายกรมกองวิ่งพล่าน ตามตัวทหารที่เทียวเตร่ในเมืองอย่างแข่งกับเวลา คืนนี้ ในเวลาอีกไม่กี่ชั่วโมงข้างหน้า จะเกิดรัฐประหาร

“นายกาอยู่ที่ไหน?”

“คืนนี้มีงานที่สวนอัมพร”

“ส่งคนไปแจ้งท่านทันที รวมทั้งคุณปรีดีด้วย”

พล.อ. อุดล อุดลเดชจรัส ได้ข่าวการก่อรัฐประหารมาพักใหญ่แล้ว เชื่อว่าจะก่อการขึ้นเดือนพฤศจิกายน ข่าวกรองที่ได้รับคือ กำหนดก่อการเวลา ๐๕.๐๐ น. วันที่ ๘ พฤศจิกายน เขาจึงออกคำสั่งเตรียมจับพวกก่อการทั้งหมดก่อนเข้าวันที่ ๙ พฤศจิกายน

เห็นชัดว่าข่าวนี้รั่วไปถึงหูฝ่ายก่อการ จึงชิงลงมือก่อน

คืนวันที่ ๗ พฤศจิกายน พรรคประชาธิปัตย์จัดงานเต้นรำการกุศลชื่อ เมตตากับนเทิง ที่สวนอัมพร นายกรัฐมนตรี พล.ร.ต. ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ (หลวง

* ได้รับทั้งยศทหารและตำรวจ

ธำรงนาวาสวัสดิ์) และนายควง อภัยวงศ์ ผู้นำฝ่ายค้านไปร่วมงานด้วย
ท่ามกลางเสียงดนตรีและเสียงหัวเราะ ทหารคนสนิทเข้าไปหานายกรัฐมนตรี ยื่นกระดาษแผ่นหนึ่งให้

พลเรือตรีถวัลย์อ่านแล้ว ผลุนผลันออกจากงานทันที

“แจ้งคุณปรีดีด้วย”

“แจ้งแล้วครับ”

กระดาษแผ่นนั้นแจ้งว่ามีคนกำลังเดินทางมาจับตัวนายกรัฐมนตรี
รอยต่อของคืนวันศุกร์ที่ ๗ กับวันเสาร์ที่ ๘ คณะก่อการก็ลงมือ

ทหารของ พล.อ. อุดล อุดลเดชจรัส ขยับตัว แต่ไม่ทันเสียแล้ว กอง

กำลังฝ่ายก่อการกลืนเมืองในเวลาอันสั้น

เวลาเที่ยงคืนครึ่ง สถานีวิทยุกระจายเสียงก็ประกาศข่าวยึดอำนาจ

หลังสงครามโลกครั้งที่สองยุติ ปรีดี พนมยงค์ เชิญ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช กลับ
มาเป็นนายกรัฐมนตรี ต่อมาในเดือนมกราคม ๒๔๘๙ ก็ลาออกเพื่อให้อัด
เลือกตั้ง นายควง อภัยวงศ์ ได้เป็นนายกรัฐมนตรีรอบที่สองในช่วงเวลาสั้นๆ
ก็ลาออก ปรีดี พนมยงค์ ได้รับเลือกจากสภาให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
คนต่อไป

ปลายสงครามโลกครั้งที่สอง หลังจากรัฐบาล ควง อภัยวงศ์ ออก

พล.ท. พิน ชุนหวัณ

น.อ. กาจ กาจสงคราม

ภาพจากหนังสือ อำนาจ ๒ โดย รุ่งมณี เมฆโสภณ

กฎหมายนิรโทษกรรมนักโทษการเมืองคดีกบฏบวรเดชอดีตนักโทษการเมือง
บางส่วนหวนกลับเข้าสู่การเมือง เช่น ม.จ. สิทธิพร กฤดากร ม.ร.ว. นิมิตร
มงคล นวรัตน์ พระยาศราภยานิช สอ เศรษฐบุตร โชติ คุ่มพันธ์ จับมือกับ
ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ก่อตั้งพรรคก้าวหน้า

ทันใดนั้นเมืองไทยก็ประกอบด้วยสามชั่วอำนาจ

๑. ชั่ว ปรีดี พนมยงค์ ประกอบด้วยพวกเสรีไทย ส.ส. ภาคอีสาน
นักศึกษาและอาจารย์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง

๒. ชั่วจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่หมดอำนาจหลังสงครามโลก แต่ยังมีอำนาจแฝง

๓. ชั่วอนุรักษนิยม-กษัตริย์นิยม เช่น กลุ่มอดีตกบฏบวรเดช พรรค
ก้าวหน้า

วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๔๙๐ ทหารกลุ่มจอมพล ป. ก่อตั้งพรรคธรรมา
ธิปัตย์ มีหลวงวิจิตรวาทการเป็นหัวหน้าพรรค เพื่อลงเลือกตั้งที่จะมาถึง

วันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๙ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช จับมือกับ ควง
อภัยวงศ์ ก่อตั้งพรรคประชาธิปไตย ควง อภัยวงศ์ เป็นหัวหน้าพรรคคนแรก
ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นรองหัวหน้าพรรค ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่ยุบ
พรรคก้าวหน้ามารวมกับพรรคประชาธิปไตย เป็นเลขาธิการพรรค

วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันท
มหิตลเสด็จสวรรคต เหตุนี้กลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองทันที คัดรุธทาง

ม.จ. สิทธิพร กฤดากร

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช

การเมืองของ ปรีดี พนมยงค์ ร่วมมือกันใช้เหตุการณ์นี้ทำลายนายปรีดี ข่านนี้ถูกกระจายไปทั่วเมืองอย่างรวดเร็ว ครั้งหนึ่งมีคนไปตะโกนในโรงหนังศาลาเฉลิมกรุงว่า “ปรีดีฆ่าในหลวง”

เวลานั้นพรรคการเมืองฝ่ายปรีดีคือพรรคสหชีพกับพรรคแนวร่วมรัฐธรรมนูญ ออกแถลงการณ์กล่าวหาว่าพรรคประชาธิปัตย์เป็นตัวการใส่ร้ายป้ายสี

ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ ปรีดี พนมยงค์ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

การเลือกตั้งใหม่เกิดขึ้น

ในการหาเสียงเลือกตั้งที่เวทีอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช พระยาศราภย์พิพัฒน์ แห่งพรรคประชาธิปัตย์ขึ้นเวทีโจมตีนายปรีดี

ส่วนนายควง อภัยวงศ์ ยังสงวนท่าทีเพราะเคยเป็นลูกน้อง ปรีดี พนมยงค์ จนในที่สุดก็ร่วมวงปราศรัยว่า การยกเลิกคำสั่งกั้นหมากที่จอมพล ป. ออกกฎไว้ มีใช้ผลงานของ ปรีดี พนมยงค์ แต่อย่างไรก็ตามต่างหากที่เป็นผู้สั่งครั้งที่ตนเป็นนายกรัฐมนตรี

หนังสือ ๓๗ ปีแห่งการปฏิวัติ ของ สว่าง ลานเหลือ บันทึกเรื่องนี้ว่า

ม.ร.ว. นิมิตร มงคล นวรัตน์

พระยาศราภย์วานิช

สอ เศรษฐบุตร

นายควงบอกว่า “เรื่องยกเลิกคำสั่งกั้นหมาก สวมหมวก ข้างเจ้าไม่อยากพูด แต่เมื่อก่อนนี่ ขณะที่เขื่อนายกรัฐมนตรี คนเฒ่าคนแก่มากราบขอบคุณข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็รับไว้ แต่ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป ถ้าใครจะมากราบข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะบอกเขาว่า อย่ามากราบข้าพเจ้าเลย ไปกราบ ‘ท่าช้าง’ เขาซี เพราะเขาอ้างว่าเขาเป็นคนสังเิก”

ท่าช้าง หมายถึงท่าเทียบท่าช้าง ที่อยู่ของ ปรีดี พนมยงค์

สายสัมพันธ์ระหว่าง ควง อภัยวงศ์ กับ ปรีดี พนมยงค์ ขาดสะบัด

วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๔๘๙ หนึ่งวันก่อนวันเลือกตั้ง ขณะที่นายโถงสุวรรณทัต พรรคประชาธิปัตย์ปราศรัยหาเสียง คนร้ายขว้างระเบิดมือขึ้นไปตู่เวที ตายหนึ่ง บาดเจ็บสิบคน นายโถงขาขาด

การเลือกตั้งวันรุ่งขึ้น พรรคประชาธิปัตย์ไม่ชนะ

วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๔๘๙ พล.ร.ต. ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ (หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์) ก้าวขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี

เวลานั้นเศรษฐกิจไทยตกต่ำมากซึ่งเป็นผลจากสงครามโลก ไทยต้องส่งข้าวสารให้อังกฤษ ๑.๕ ล้านตันตามข้อตกลงเพื่อปลดไทยจากประเทศแพ้สงคราม ข้าวขาดแคลน พ่อค้ากักตุนข้าว ประชาชนกินข้าวที่ใช้เลี้ยงสัตว์เป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่คนไทยต้องต่อแถวเข้าคิวซื้อข้าว น้ำตาลทรายไม่ซีดไฟ เสื้อผ้าขาดแคลน เกิดภาวะเงินเฟ้อ

สิ่งที่ตามมากับปัญหาเศรษฐกิจคืออาชญากรรม โจรผู้ร้ายชุกชุมอาวุธจำนวนมากจากกองทัพญี่ปุ่นและเสรีไทยที่ใช้ต้านญี่ปุ่น กลายเป็นเครื่องมือประกอบอาชญากรรม

นายกรัฐมนตรีคนใหม่พยายามแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ แต่มีเพียงไม่สำเร็จ ยังมีปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง ที่เป็นข่าวใหญ่คือการซื้อจอบเสียมไม่ได้มาตรฐานแจกจ่ายให้ราษฎรทำการเกษตร ชาวบ้านชาวเมืองเรียกว่า ‘กินจอบกินเสียม’

นี่เป็นโอกาสทองของข้าอำนาจที่ ๒